

Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet Datalagring och
åtkomst till elektronisk information, SOU 2023:22
(Ju2023/01326)

Svea hovrätt har gått igenom betänkandet utifrån de intressen som hovrätten har att beakta. Hovrätten lämnar synpunkterna nedan. I övrigt lämnar hovrätten förslagen utan erinran.

Exekutiv jurisdiktion

Reglering i separat lag

Det kan ifrågasättas om förutsättningarna för s.k. exekutiv jurisdiktion bör regleras i en separat lag. Förutsättningarna bör enligt hovrättens uppfattning i stället anges i anslutning till regleringen av respektive straffprocessuellt tvångsmedel. Detta medför att lagstiftaren, om ett nytt tvångsmedel ska införas, får överväga om detta aktualiserar inhämtning av elektronisk information som är lagrad utanför Sverige och i så fall förutsättningarna för detta, vilket hovrätten ser som en påtaglig fördel. Att reglera förutsättningarna i en separat lag gör dessutom regleringen av tvångsmedel mer svåröverskådlig.

Utformningen av 1 §

I författningskommentaren till 1 § lag (2024:000) om inhämtning av elektronisk information som är lagrad utanför Sverige vid användning av straffprocessuella tvångsmedel, anges att lagen ska gälla även om det är oklart var informationen lagras (s. 511). Det kan övervägas om detta bör komma till uttryck direkt i lagtexten.

Rekvisitet "obetydligt intrång i en annan stats suveränitet"

Rekvisitet om att inhämtning inte får "innebära mer än ett obetydligt intrång i en annan stats suveränitet" framstår som svårtillämpat i det enskilda fallet. Exempelvis kan en polisman behöva tolka rekvisitet i samband med en genomsökning på distans. Ett alternativ vore att ersätta rekvisitet med andra mer konkreta rekvisit som kommer till uttryck i dels Högsta domstolens avgörande "Den okända lagringsplatsen" NJA 2023 s. 231 (se särskilt p. 40), dels s. 476 i betänkandet. Någon särskilt omfattande reglering i det avseendet torde inte bli nödvändig eftersom de få förutsättningar för inhämtning som uppställs i den föreslagna lagen normalt sett utesluter mer än ett obetydligt intrång i en annan stats suveränitet (se s. 476 i betänkandet).

Nationell säkerhetslagring

Den prövningsordning som föreslagits för utfärdande av lagringsföreläggande kan ifrågasättas. Hovrätten har i och för sig inga synpunkter på valet av Säkerhetspolisen som det organ som ska bedöma hotbilden. De skäl som anges i betänkandet om varför samma organ därtill ska besluta om lagringsskyldigheten framstår dock inte som övertygande, särskilt ur ett rättssäkerhetsperspektiv (s. 186 i betänkandet). En lämpligare ordning vore att ett annat organ prövar frågan om lagringsföreläggande. Det naturliga vore att en domstol prövade frågan.

Lagringsskyldigheter för leverantörer av OTT-tjänster

Hovrätten delar utredarens bedömning att leverantörer av s.k. OTT-tjänster bör omfattas av lagringsskyldighet och skyldighet att ge åtkomst till uppgifter om elektronisk kommunikation.

Att fastställa om kommunikationen till någon del sker i Sverige kan, enligt vad som framgår av betänkandet, göras med relativt stor träffsäkerhet med hjälp av framför allt ip-adresser. Samtidigt framgår av betänkandet att det genom bl.a. VPN-tjänster går att dölja ip-adresser på ett relativt enkelt sätt och att utvecklingen går mot att ip-adresser döljs i allt större utsträckning. Det kan även i vissa situationer vara svårt att fastställa om en kommunikationsutrustning finns inom ett visst geografiskt område inom landet, särskilt om den geografiska avgränsningen är snäv. (Se bl.a. avsnitt 9.3 samt s. 353 f. och 361 f.)

Med hänsyn till de utmaningar som föreligger beträffande möjligheterna att på ett tillförlitligt sätt fastställa inom vilka geografiska områden som uppgifter genererats eller liknande, finns det möjligen anledning att analysera frågan ytterligare. Att – så som föreslagits i det särskilda yttrandet, införa en lagringsskyldighet avseende trafik- och lokaliseringssuppgifter om det inte står klart att uppgifterna inte omfattas av ett beslut om geografisk lagring – framstår enligt hovrätten som för långtgående och står möjligen i strid med EU-rätten (jfr t.ex. vad som anförs på s. 253 och 257 i utredningen).

Geografisk lagringsskyldighet

Hovrätten anser att det, så som anförs i det särskilda yttrandet till betänkandet, finns anledning att ytterligare överväga hur urvalet bör ske för vilka geografiska områden som ska omfattas av lagringsskyldigheten. Det innebär emellertid inte att hovrätten anser att ytterligare områden bör omfattas av den geografiska lagringsskyldigheten.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Ragnar Palmkvist, hovrättsrådet Ulrika Stenbeck Gustavson och tf. hovrättsassessorn Oskar Nellström, föredragande.

Ragnar Palmkvist

Oskar Nellström